

l'ibres tària”

L'afilador de memòria

“Embarquem memòria”. Aquesta frase d'un article de Rivas (*El barco de la memoria*), esbossa la trajectòria literària d'aquest corunyès nascut el 1957. La seva obra, escrita sobretot en gallec-publicada per les editorials Xerais i Galaxia-, també embarca aquest sentiment. De la Galícia rural i de la portuària, de l'actual o d'aquells episodis que recupera per traduir, els lectors, el territori on ha nascut i viu actualment. Des de molt jove va endinsar-se en el món del periodisme. Un recorregut professional recollit als llibres *El periodismo es un cuento* (Alfaguara) i *Muller no baño* (Alfaguara).

Un dels seus relats, *A lingua das bolboretas* -del llibre *Què vols de mi amor?* (Proa)- va ser especialment conegut quan va passar a les gran pantalla amb l'adaptació *La lengua de las mariposas*, adaptada pel realitzador José Luis Cuerda, amb Fernando Fernán Gómez en el paper protagonista. La novel·la va ser guardonada amb el premi Torrente Ballester i el Nacional de Narrativa. Amb *El llapis del fuster* (Proa) l'autor continua retratant la Galícia de la Guerra Civil i és reconegut amb el premi de la Crítica Espanyola i de la secció belga d'Amnistia Internacional.

Abans, però, Rivas ja havia publicat nombroses obres de narrativa que van tenir un reconeixement rellevant de la crítica espanyola i de la gallega en particular, com ara *Un millón de vacas* (Alfaguara) i *En salvaxe compañía* (Alfaguara).

També ha escrit múltiples llibres de relats, entre els quals destaquem *Ella, maleida ànima* (Proa i Alfaguara) i *As chamadas perdidas* (Xerais, i Alfaguara), així com de poemes, recopil·lats a l'antologia *El pueblo de la noche* (Alfaguara). A més té una obra teatral, *O heroe* (Xerais i Alfaguara). Tampoc cal obviar una interessant obra de llibre infantil i juvenil, amb alguns llibres traduïts al català, com ara *Bala perdida*.

Com a personatge públic, Rivas ha participat en campanyes ciutadanes a favor del galleguisme i de denúncia política i ambiental com la de Nunca Mais -pel desastre del *Prestige* el 2002- i pels recents incendis d'aquest estiu.

Jesús de Juana i Julio Prada acaben de publicar *Lo que han hecho en Galicia: violencia política, represión y exilio (1936-1939)*, a l'editorial Crítica, i Suso de Toro ha publicat *Home sen nome a Xerais. ¿Hi ha un interès general a Galícia per recuperar la memòria històrica o és una inquietud aïllada del món intel·lectual?*

Penso que és un interès generalitzat i no només a Galícia, i que, a més, té una vocació universal. Les reaccions més emotives que em vaig trobar després d'haver escrit *A lingua das bolboretas* i *El llapis del fuster* van ser a Espanya, però també a fora. Amb lectors d'Amèrica Llatina que van viure les dictadures militars, amb les víctimes de la guerra dels Balcans... Si ara surten amb més facilitat aquest tipus de novel·les és perquè ens hem adonat que la literatura no pot fer pactes de silenci, va contra la seva naturalesa. També per la gran magnitud del cràter de silenci que hi havia.

Vostè ha explicat el seu interès i admiració per John Berger, Rulfo, Onetti..., i pel galleguista Alfonso R. Castela, com a referent polític. De la literatura catalana, quin autor li interessa?

A mi m'agrada molt la poesia de Salvat-Papasseit. Per mi té un surrealisme carregat d'emoció. Desprèn la sensació que totes les coses tenen alguna cosa a dir, emeten llum. Aquest esperit d'avantguarda arrelat a la realitat.

L'escriptora Carme Riera afirmava en aquest suplement que “la literatura catalana estava en extinció”. Què en pensa del futur de la gallega?

La sort de les nostres llengües, de la biodiversitat cultural en el món, té molt a veure amb el que fem amb la terra. És on mostrem el que estem escrivint, ja que el mateix territori és el manuscrit més interessant que tenim. I veiem que a l'Estat espanyol estem fent una novel·la negra. Només cal fixar-se en Marbella i molts altres escàndols similars. El que també importa és ser conscients que cada escriptor i cada lector equivalen a molts anys de vida d'una llengua.

Parlem-ne

Joan Solà

Plantem cara

Ja n'hi ha prou. Al cap d'una setmana que el president de la Generalitat afirmés que l'única llengua de Catalunya que necessita reforç és la catalana, el govern central ens imposava per decret una hora més de castellà. Tenim el país ja del tot castellanitzat, i el català que s'hi usa està extremament degradat, de manera que difícilment podrem salvar la situació; doncs encara no n'hi havia prou: calia estrènyer més el caragol. I nosaltres, en el millor dels casos, a callar, a conservar la calma, a calcular si podem reclamar davant la llei, la llei del més fort.

Qui intenta destruir la llengua d'un poble és un enemic d'aquest poble. Tots els governs espanyols han sigut enemics nostres: durant segles i sense treva han intentat destruir la nostra llengua de diverses maneres, amb lleis, amb refinada repressió escolar, amb bombardejos, enverinant incansablement el país amb tots els mitjans de comunicació. Les primeres reaccions oficials del govern de Catalunya a l'esmentat decret van ser literalment escandaloses. Diguem-ho d'una vegada i sense embuts, que la paciència és el que ens ha dut al punt gravíssim on som: si els nostres polítics, en lloc de defensar amb tots els mitjans i amb totes les conseqüències la llengua pròpia del país, intenten fer-nos empassar una cosa tan monstruosa com que aquest decret “suposa un avanç històric per a la llengua catalana”, o si intenten fer callar el locutor de ràdio que denuncia l'agressió, aleshores s'exposen que els considerem còmplices dels nostres enemics.

La nostra societat està profundament desorientada perquè tots els nostres governs autonòmics han tractat aquest assumpte amb una perillosa i ben perceptible actitud de subordinació del nostre poble i de la nostra llengua a una altra entitat política i a una altra llengua. La mateixa campanya *Dóna corda al català*, per a una llengua mil·lenària com la nostra, que ha traduït tota la gran literatura mundial i que n'ha produït també de primera categoria mundial, deixa una sensació d'humiliació intolerable: ¿tan desvalguts ens hem de veure? Si, a més a més, va acompanyada d'una frase castellana o ambiguament catalana (*El català va amb tu*), aleshores l'agressió que ens fem a nosaltres mateixos ja no té nom. ¿No s'hauria trobat almenys una frase igualment atractiva però genuïnament catalana? Aquí hi ha, doncs, fonamentalment, una qüestió de dignitat. Després no ens demanin a la gent del carrer que defensem la llengua, perquè no podem. Ha de ser el nostre govern que planti cara d'una vegada. Han de ser les nostres entitats cíviques, acadèmiques, culturals de tota mena que reaccionin amb contundència. No pas amb l'enèsima noteta de premsa. No pas amb una altra taula rodona sobre les enquestes lingüístiques. No pas queixant-se i pidolant com qui no gosa. Cal que diguem a la cara a qui correspongui que no podem tolerar ni un minut més el sarcasme, la mentida, la humiliació, l'afebliment del nostre poble. No podem esperar més. Plantem cara.